

GASTCOLUMN
Pex Langenberg

Ik ben een echte fietser, vind het heerlijk om met de fiets naar afspraken in de binnenstad te gaan. Het was in het begin ook voor mij, als kersverse wethouder en niet-Rotterdammer, de manier om de stad beter te leren kennen. Al fietsend over de Coolsingel ontging mij het beeld van Naum Gabo niet. Wat een knap staaltje kunst is dat!

Hoe heet het beeld? Wie heeft het gemaakt? En horen die roestplekken wel? Die vragen kwamen bij mij op, toen ik het beeld van dichterbij aanschouwde. Navraag leverde mij de volgende informatie op: Op 21 mei 1957 (Jaarlijkse Rotterdamse Opbouwdag) onthulde burgemeester Van Walsum en de directeur van de Bijenkorf, de heer van der Wal, 'Z.T.' (Zonder Titel). Het was Van der Wal, die de in Rusland geboren Amerikaanse beeldhouwer Naum Gabo uitnodigde om de nieuwe Bijenkorf een belangrijk symbool mee te geven van troost en hoop aan de stad in wederopbouw. De ruimtelijke constructie was voor Gabo een bijdrage tot het constructivisme. Het beeld neemt, conform de grondprincipes van het constructivisme, met een minimum aan massa een maximum aan ruimte in en wekt door de transparantie de indruk van gewichtloosheid. Hoewel gewichtloos? Ik begrijp dat het object ongeveer 40.000 kilo weegt!

Voor Gabo stelde de sculptuur de geestkracht en energie van de Nederlanders voor. In de volksmond werd het beeld al snel 'de boom', 'de bloem' en vooral 'het ding' genoemd. Het werd het belangrijkste constructivistische kunstwerk in de buitenruimte, bovendien icoon van de wederopbouw én icoon van de Coolsingel.

Helaas bevindt het beeld zich al sinds vele jaren in slechte staat en het verslechtert zienderogen. Hoe komt dit nu? Iedereen wil herstel, ik uiteraard ook. Juist deze sculptuur, dit fascinerende toonbeeld van de wederopbouw, door Gabo neergezet als sculptuur van hoop, wederopbouw en groei, staat er nu verlaten bij. Dat gaat ook mij aan het hart.

We moeten en willen goed met onze monumenten omgaan. Zeker met gemeentelijke en rijksmonumenten. Het beeld is echter niet in eigendom van de gemeente, en dat maakt het lastig. Hierdoor is de wettelijke onderhoudsplicht een zaak van deze particuliere eigenaar. Omdat wij het beeld graag gerestaureerd willen zien, voeren we steeds gesprekken met de eigenaar. Hoewel de eigenaar zich bewust is van de noodzaak om het beeld te restaureren is een definitief besluit helaas nog niet door hen genomen.

Als gemeente hebben we de eigenaar laten weten binnen de beschikbare kaders te willen faciliteren en ondersteunen, zodat dit prachtige monument aan de Coolsingel opnieuw volledig tot zijn recht kan komen. En alle kunstliefhebbers van Rotterdam laat ik bij deze hetzelfde weten: we doen ons uiterste best om spoedig tot afspraken te komen. Dat is de stad en 'Het Ding' meer dan waard!

Pex Langenberg is wethouder Cultuur (D66) in Rotterdam.

(platgegooid) Rotterdam. We beginnen achter de Coolsingel. Vanaf het stalen karkas van de neoclassicistische Delftse Poort met daarin restanten van oud Rotterdam, opent zich de Doelstraat. Een mal straatje, maar een perfecte plek voor Günther Förg, de kunstenaar die met de maat en schaal van stedenbouwkundige machtssymbolen werkt. Zijn *Tor und Stele* (1994) is een *Arc de Triomphe* en een obelisk samengebond in dit v-vormig straatje en vormt de opmaat naar het Neo-renaïssancistische stadhuis. De Tor is 6 meter hoog en 1 meter breed. Een beeld doemt op: duizenden manschappen, paarden, fietsers, demonstranten uit heden en verleden wurmen zich door de poort. De Förg vormt al dan niet bedoeld een pendant van *Nooduitgang* aan de andere kant van het Stadhuis. Vanaf het statige stadhuis vol reliëfs en binnen meters vol schilderijen van Thornton Prikker, ontvouwt zich het weidse panorama van het Stadhuisplein. Midden op het plein staat het bronzen gezin van Mari Andriessen, geflankeerd door twee kunstwerken aan weerszijden van het plein, hoog op de gevelwanden: de staalplaat van Engelchor (1954) en het mozaïek van Louis van Roode (1954). Tussen stadhuis en het voormalig hoofdpstkantoor (met classicistische en art deco elementen), waarvan de grote schoonheid de stad lange tijd ontgaan is, loopt de Stadhuisstraat. Pal voor de ingang van deze straat ligt de ruïne. Ooit ontworpen als kunstwerk dat de ventilatiepijpen van de atoombunker onder het postkantoor moest verhullen. Het bestaan van atoombunkers in Nederland is één van de best bewaarde geheimen uit de Koude Oorlog toen men serieus rekening hield met het dreigement van het Warschaupact om kernwapens te gebruiken. De bunker werd ingericht als telefooncentrale zodat de communicatie van alle vitale sectoren in Nederland door kon gaan bij een oorlog. De camouflage die Van Munster maakte is geniaal; tot voor kort wist niemand van het bestaan van deze bunker en de aandacht ging naar dit vreemde object, de 'onvoltooid' van Van Munster, af en toe wat slordig bijgewerkt door de gemeente. De ruïne bestaat uit twee betonnen kaders van verschillend formaat, de één een raam, de ander meer een box, die schuin ten opzichte van elkaar staan op een heuvel van stoeptegels. De bekleding met zwarte natuursteen kwam er nooit en de verlichting in beide frames werkt al lang niet meer. Net als de Förg vormt het object een raam op de fascinerende omgeving van de Coolsingel met zijn te kleine en te grote gebaren in een zee van lege ruimte. Binnenkort zal *Nooduitgang* gesloopt worden. Hoewel – het zijn duistere tijden. © J.L.

Uit: Dees Linders, *De mooiste bocht* (2015)